

סיפור יציאת מצרים

✿ **היסודות שיש להדגיש:** השם ברא את העולם, השם משגיח עליו תמיד, שכר ועונש ומדה כנגד מדה, הכרת הטוב.

✿ **פ' ירבה:** א' - עבודה ללא הפסקה, ובתגובה הנשים הלכו לבעלים לשדות לעודדן; ב' - הריגת התינוקות בלידה, ובתגובה המילדות לא שמעו לפרעה; ג' - השלכה ליאור, תינוקות מצריים ריגלו אחר צעקות היולדות, ובתגובה היולדות חשקו שפתותיהן; ד' - מעקב אחר נשים הרות, ובתגובה הגלים פלטו אותם למדבר והשם החיה אותם.

✿ **השעבוד:** תחילתו בפטירת לוי כלומר 94 שנים לאחר הירידה למצרים שהם 116 שנים, כאשר לאחר 30 שנה חלה החמרה: א' - שעבוד ממוני - על ידי נטילת רכושם ותשלום מיסים; ב' - שעבוד הגוף - גרם שנעשו בעלי מומים; ג' - בחומר ובלבנים - בפה רך על ידי שפרעה אמר שהלבנים מיועדות עבורם ושגם יקבלו שכר, החמר במצרים אינו מתגבל היטב וצריך היה לדורכו הרבה, דרכו על הטיט יחד עם החמורים, גם הנשים עבדו ואפילו בעת הריון ולידה, העבודה היתה מתסכלת כי הכל שקע, השלמת המכסה היתה בילדים - ילד במקום כל לבנה [\[היו אלו נפשות רשעים\]](#); ד' - עבודה תמידית - בכל מזג אויר, ללא חופשות, גם באמצע השינה, נלקחו כדי להחזיק נר על ראשם בסעודות המצרים והתגרו על ידי הריחות, ועדיין לא יוכלו לאחר למחרת; ה' - החלפת העבודה: לגבור עבודת חלש המתסכלת, לאשה עבודת איש, לזקן עבודת צעיר; ו' - עבודות בזויות כגון במקום הבהמות, עבודות מסוכנות כגון צידת חיות טורפות ללא אמצעים; ז' - כל מצרי יכול היה לשעבדם, כל נער מצרי יכול היה להתחצף לכל יהודי נשוא פנים; ח' - שחיטת 300 ילדים בכל יום, זביחת ילדי ישראל לע"ז וטעל שועתם; ח' - תכבד העבודה - תבן אין ניתן וצריך לקושרו בעצמם, המצרים מנעו מהם באלימות לקחת קש ובכך לא היה פתחון פה לשום מצרי לומר שלא התעלל ביהודים.

✿ **המכות:** משל למי שגם אכל דג [\[שילח את ישראל\]](#) גם לקה [\[במכות\]](#) וגם שילם [\[את שכרם\]](#):

✿ **דם:** מטרת דצ"ך ללמד שהשם ברא את העולם יש מאין; משה מאיים שלשה שבועות בקול נמוך אך כל מצרים שומעים, המים הפכו לדם ממש גם בריח במגע ובדיקות, אף העצים והקירות נטפו דם, גם החרטומים קנו מים והפכו לדם אך לא יכלו להחזירם למים, הכביסה, המרק, הבצק, הרוק - אין אפשרות לבשל כי גם עצי הבישול מדיפים דם; המכה גם באמצע המקלחת מדה כנגד שחיטת התינוקות; הדם לכלך את הקירות מדה כנגד תחיבת התינוקות בקירות; אין אפשרות להתנקות מהדם כנגד מניעת הרחצה מישראל; דם יוצא ממזבחות הע"ז וגם היאור הופך לדם רק במימיו שבגבול מצרים, וריח צחנה עולה ממיימיו עקב מות הדגה, הצאן משוועים למים - כל האלילים הכזיבו; המחשבה על המיתה הצפויה בצמא מטריפה; פרעה לא לקה והיו לו מים כזכות על שגידל את משה אך הדם לכלך את קירות ארמונו; היהודים שותים ליד המצרים, והנסיגנות לשתות ממימיהם ללא תשלום נכשלים, ועקב תשלום מופקע היהודים מתעשרים; גם לאחר תום המכה הבתים והכלים נשארו מזוהמים, הבגדים נהרסו, האויר מעופש, הדיג הושבת.

✿ **צפרדע:** שלשת שבועות האיומים מסתיימים בהנפת יד אהרן על מימי מצרים והצפרדעים מתפשטות; קולות הקרקורים מהיאור כנגד זעקת הילדים שהושלכו למים וכנגד זעקות ההורים; קרות ירוקות חלקלקות ריריות קופצניות ורעשניות; בקערות הבצק, על הכסאות, בתנורים, בכוסות, דרך רצפות השיש, בבית הכסא, בתוך האזנים הפה והבטן; רק הצפרדעים שמסרו נפשן להכנס לתנורים נותרו בחיים בתום המכה והשאר מתו ונותרו מהן שכבות צפרדעים באושות שגרמו למחלות.

✿ **כינים:** ללא התראה מוקדמת אהרן הכה את האדמה במטהו, וכל העפר שנעשתה בו מלאכה הפך ל- 14 סוגי כינים רוחשות עד עומק אמה, שגודלן בין ביצת תרנגולת לביצת אווז, דקירתן כמחטים בכל רחבי הגוף בעת מוצצן את הדם, והן מגעילות; נסיגנות האכילה השתיה והמנוחה גורמים כאבים עזים, הטיט הפך לכינים וממילא בטלה מאז העבודה [\[אף שעדיין לא שוחררו\]](#) והפועלים היהודים ישבו באפס מעשה וצחקו על הנוגשים המתפתלים, ואף חרטומי מצרים נאלצו להודות שאין זה מעשה כשפים.

✿ **ערוב:** מטרת עד"ש ללמד שהשם משגיח על בראיו ורואה את מעשיהם וגומל טוב לטובים ורע לרעים על ידי שההפרדה בין המצרים ליהודים תהיה ניכרת; משה מתריע שלשה שבועות והערוב מגיע עם היער הים והמדבר, ונכנס לארמון פרעה תחילה ולא לשדות כדי להראות שנפרעים מהרשע תחילה; נחילי דבורים ויתושים חודרים, נשרים ועורבים מסתערים, אריות ודובים פורצים ואף הצפרדעים והכינים המוכרים באים; החיות הרעות כליו את הילדים שברחוב תוך דקות ומשאירות אחריהם אבל כבד כנגד האבל על ילדי היהודים שנרצחו; במגדלים אין מנוס מפני הנשרים, באגמים מפני הכרישים ובבתים מפני הסילוניות; ליהודים החיות מתייחסות בידידות ובכך קומתם השחוחה מזדקפת ותחושת ערכם עולה כחלק מהכנתם להיותם העם הנבחר; פרעה מבקש והערוב סר.

❖ **דבר:** משה מתרה שלשה שבועות שכל המקנה ימות, וכל הבהמות שבחוץ מתות תוך רגע אחד - אף הסוס באמצע הרכיבה, השור החורש, והשה הרועה כנגד גזילת בהמות ישראל; כל בהמה שיצאה במשך השבוע החוצה מיד מתה ורק בהמת היהודים והבהמות המושכרות ליהודים לא מתו. מאחר ופרעה לא שב - מכאן ואילך השם חיזק את ליבו כדי להפרע ממנו לגמרי.

❖ **שחין:** ללא התרעה מראש אהרן מעביר מלא חופניים פיה כבשן למלא חופניים של משה, ואת זאת מעבירים לקומצו של משה שזורק את האפר למעלה לכסא הכבוד שמחמם את אפר והוא יורד ומתפזר על כל מצרים וגורם ל- 24 מיני שחין באדם ובבהמה; האפר חדר דרך הבתים והבגדים אך היהודים כלל אין נפגעים; חובה לעמוד או לשבת למרות הפצעים התפוחים כנגד שהכריחו את היהודים לעבוד למרות דקירות הקוצים והמכות; מאחר והדמעות שרפו נאלצו לחנוק את הבכי כנגד שהילדות נאלצו שלא לצעוק כדי שתינוקן לא יתגלה; אין אפשרות לסייע לילדים כנגד שמנעו מההורים לסייע לילדיהם; שבוע ללא מנוחה גרם לתשישות כנגד עבודת הפרך; הרעב העיפות והכאבים גרמו לתסכול עד טירוף הדעת; בהמות המצרים סבלו בעוד בהמות היהודים שלידן רגועות; החל ממכה זו החרטומים כבר התביישו להראות עצמם.

❖ **ברד:** מטרת באח"ב ללמד שאין כהשם בכל הארץ; משה התרה שלשה שבועות, וביום האחרון התרה שלמחרת בשעה זו יהיה ברד ושהרועה להנצל יכנס עם בהמותיו הביתה; המצרים לא הכירו גשם ברכים ורעמים, וק"ו שלא הכירו ברד שאש מתלקחת בו, והקולות הפחידים כנגד שהפחידו את היהודים בצעקותיהם; רק בבית היו מוגנים ולא בדיר, ולכן נאלצו לשכון עם הבהמות יחד כנגד שהכריחו את היהודים לדור עם הבהמות; הברד לא שבר את הצמחים הרכים כדי ללמד שרכות מצילה ולא קשיחות; לאחר הברד בוטלה עבודת בני ישראל.

❖ **ארבה:** משה התרה שלשה שבועות ופרעה לא התיר לטף ללכת; משה מטה מטהו לשמים ונושבת רוח יום ולילה שהביאה את הארבה שהחשיך את האור; הארבה כרסם בבגדים ואף בתכשיטים, בגוף המצרים ואף בעיניהם, ההליכה קשה בתוך ערמות ארבה, גם מה שבמחסנים ובבתים נאכל; המעיינות נסתמו וזמזום הארבה החריש; לאחר שפרעה ביקש שהמוות הזה יסור מעליו משה התפלל וברגע אחד כל הארבה נעלם ברוח, ואף הארבה הכבוש בחביות נעלם כנגד מפח הנפש שגרמו ליהודים בבניה על אדמה לחה ושוקעת.

❖ **חושך:** משה לא הופיע לאיים, ולפתע הופיעה חשכה כבדה ומוחשית שלא אפשרה להביט אפילו על כף היד אפילו כשהחזיקו נר; הנמצאים בחוץ התקשו לגשש הביתה ונתקלו אלו באלו, ואף בבית אי אפשר היה לתפקד; לאחר שלשה ימים החושך נהיה סמיך ונאלצו להשאיר באותה תנוחה ללא אפשרות לתקשורת לתחושה ולשמיעה כנגד תחושת היהודים שנקברו בקירות; את היהודים ליווה אור שנכנסו בעזרתו לבתי המצרים כדי לדעת מה לבקש בבוא היום, והמצרים שמעו שנכנסים לביתם; פרעה מבקש שיצאו אולם מתנה שיקחו רק שוה או שור אחד, ולאחר ששמה מסרב פרעה מאיים ששמה לא יוסיף ראות פניו, ומשה אומר לו שפרעה הוא זה שיבוא, ולפני שיוצא - סוטר על לחי פרעה; בחושך ניתן היה להמית את היהודים שלא היו ראויים לצאת.

❖ **שחיטת הפסח:** כדי להיות ראויים לצאת היה צורך במצוות; גם היהודים עבדו במצרים ע"ז, ואף שבעת האחרונה ראו את אפסיותה - היה צורך שיעשו מעשה בעצמם לעיני המצרים ללא מורא; האליל היה קשור למטותיהם במשך ארבעה ימים בבזיון ואין בכח המצרים להושיעו, ומשנשחט נמרח דמו מבחוץ כדי להראות בברור שנשחט, הבשר לא נתבשל אלא נצלה כדי שכל המצרים יריחוהו בהיותם רעבים ללא מזון, הכבש נצלה שלם כדי שיהיה ניכר שהוא כבש.

❖ **מכת בכורות:** משה התרה שכל בכור ימות, ומצרים רבים נחרדו ונלחמו באבותיהם שלא היו מוכנים לשחרר את עבדיהם; הקרבות הסתיימו במות הבכורות בחצות; היקף המכה היה למעלה מהצפוי שהרי מתו גם בכורות מאם וגם גדולי הבית וגם בכורות נקבות, גם אלו שישנו בבית ישראל וגם אלו שברחו לחו"ל, ורק פרעה ובתיה ניצלו מכל הבכורות; פרעה מאתר את משה לאחר מאמץ ומתחנן שיצאו מיד; היהודים הללו את השם ואכלו ושתו בעוד המצרים צועקים במר נפש; כל האלילים הכזיבו: היאור הבאיש, השה נשחט, הבכור מת, הכסף והזהב נמס, האבן נימוחה.

❖ **יציאת מצרים:** השם מצוה לפני היציאה שילכו לבתי המצרים ויבקשו חפצי ערך, וסיכון גדול היה ללכת לשם בשעה שמתם מוטל לפנייהם; המצרי שבור ואבל על קרוביו, על רכושו, על ארצו ועל אליליו, ולעומתו היהודי שנכנס לביתו, מקור צרותיו - שמח וטוב לב, ומודיע שהולך לחגוג את שחרורו ומבקש שהמצרי יממן את חגיגתו, ומשהמצרי מכחיש שיש לו רכוש - היהודי מתאר היכן הרכוש מונח, ומוסיף שלא נטלו בעת החושך, ותחת שהמצרי ישתולל - היהודי נושא חן בעיניו והוא מקבל את פניו בשמחה ונותן לו יותר ממה שביקש, ואף מסייע לו להטעין את המשא; המצרי מפנה את גופת אמו שמתה מצמא, ומתנצל על המהומה שבביתו, נותן את בגדי אשתו שמתה במכת הצפרדע, ואת תכשיטי בנותיו שמתו בערוב, חליפות בנו בכורו שמת הלילה אינן נצרכות, וגם את כלי הערך של המצרי יכול לקחת

מאחר ומצב רוחו גרוע ואין נראה שעומד להשתפר אי פעם; הרכוש שאספו הספיק למשא 90 חמורים לכל אחד; קולו של משה הלך בכל הארץ וקיבץ את כולם בשעה קלה; היהודים לא לקחו מזון מלבד הבצק והמרור.

✻ **קריעת ים סוף:** העם היוצא ממצרים יצא חבול בגופו ובנפשו, וזכר הרציחות העינויים והמומים לא מש מהם; מאחר ולא היה להם מזון התבקש שיגיעו לארץ ישראל בדרך הקצרה - דרך ארץ פלשתים, אולם משה מפנה אותם אל המדבר כדי שלא יראו את גופות 300,000 בני אפרים שהומתו על ידי הפלשתים לפני שלשים שנה, ועוד סיבה לעיכוב היתה כדי שתושבי הארץ שהרסוה מפחד היהודים - יספיקו לבנותה; המסע היה על כנפי נשרים ובסיוע ענני הכבוד ועמוד האש; בשבת משה הפנה אותם חזרה למצרים לכיוון בעל צפון ששם המצרים הטמינו את האוצרות שיוסף צבר; לאחר שלשה ימים שלוחי יוסף טענו שעל היהודים לחזור, והיהודים השיבו שמאחר ופרעה דחה את בקשת שלשת הימים - הבקשה בטלה, וכעת יצאו עולמית, השליחים נלחמו והיהודים הרגו, אולם חלקם נמלטו. במצרים המצרים ניסו למצוא מקום קבורה, ולאחר מזון, ולהפתעתם גילו שהיהודים ניצלו היום בבוקר את חולשתם ונטלו את רכושם, וממילא זעמו ורצו לרדוף אחריהם, השמועות שאמרו שפרעה שלח שליחים להחזירם לאחר שלשה ימים הרגיעו את הזועמים; פרעה חוזר לארמונו מושפל מתוך תקווה לבנות מחדש את העתיד, אולם מתבשר על מרידות צפויות מצד העמים הכבושים שחשו בהתפוררות האימפריה, וסיבת הדבר היתה שכל גדולת מצרים נבעה רק מחמת שהיהודים לא יהיו משועבדים לאומה שפלה; כשהשלוחים חזרו וסיפרו על הבריחה פרעה התחבט מה לעשות, אולם לאחר שדווח לו שנבוכים הם בארץ ואף כושפו על ידי בעל צפון, אליל הפרנסה, לחזור אליו כדי לנקום בהם על שלקחו את רכוש מצרים - החליט פרעה שמן הסתם ה' כעס עליו רק מחמת שאמר מי ה', ולא מחמת ששעבד את היהודים, וממילא מחמת שציית בקולו ושילחם - כבר אין עליו כעס, והחליט לרדוף; פרעה ארגן עצרת כדי לגייס את העם למרדף, והבטיח שיצא עמם למלחמה, ולא יטול חלק בראש, ואף יתן להם כעת מאוצרותיו, רגשות הנקם סייעו לגייס 300 לוחמים כנגד כל גבר יהודי, ומכיון שלא ידעו שבמכת החושך מתו 80% מהיהודים - לכן היו 1500 חיילים כנגד כל גבר יהודי, שהם 900,000,000 חיילים; המרדף ארך יומים ולעת ערב של היום השישי השיגו את מחנה ישראל, והודו לבעל צפון; היו שהעדיפו ליפול לים - ולהם אמר משה אל תיראו, התיצבו וראו, היו שהעדיפו לחזור למצרים - לא תוסיפו לראותם, לרוצים להלחם - ה' ילחם לכם, ולרוצים להשמיע קולות מלחמה - ואתם תחרישו; משה עמד בתפילה וה' השיב שלא יאריך אלא הים יבקע בזכות בקיעת עצי העולה של אברהם; עוזא ניסה לסנגר על מצרים שכבר לקו דים אך פמליא של מעלה הכריעה שיש לנקום בהם כי הוסיפו שלא להכיר בשלטון ה', וגם אין לדונם ברחמים כפי שהניחו תינוקות בלבנים; הענן התייצב מאחורי המחנה וגרם ליום נוסף של חושך, ואף שהמצרים היו בסיוט מהחושך אך מכל מקום ראו את מחנה ישראל, וראו שהם בשלוחה; המצרי שראה את היהודי עבדו ניסה לירות בו חץ ולזרוק עליו אבן אך נפצע בעצמו מאותם חץ ואבן; משה אומר לעם לנסוע לכוון הים, ונחשון הוביל את העם לים, שנקרע רק לאחר שהגיעו מים עד נפש, ואז משה הרים את המטה כדי שלא יאמרו שהמטה הוא הבוקע - ונטה את ידו, ומיד החלה סופה מזרחית עזה לנשב והים קפא כחומות מים שביניהן קרקע יבשה, ונפתח מסלול באורך 300 ק"מ; בים היו 12 מסלולים שביניהם חלונות כדי שיוכלו לשוחח, ומהחומות יצאו מעינות מים מתוקים ופירות; כל המימות שבעולם נבקעו באותה שעה, ובכך התפרסם בכל העולם שמו של הקב"ה ששינה את הטבע למען בניו; המצרי שהתייאש מלהשליך אבנים החל במרדף לתוך קרקעית הים היבשה, אך הרכיבה קשתה מאד מחמת הסופה המשתוללת, וכאב הפציעות מתעורר מהתנגשויות הסוסים מחמת החושך; באשמות הבוקר כל היהודים היו חוץ לים, וכל המצרים בתוכו, ואז עמוד הענן הרטיב את קרקעית הים ועמוד האש הפך אותה לטיט רותח ששטט את פרסות הסוסים וגרם להם להשתולל תוך שאופן המרכבה נמס והיא נוטה על צידה, תהליך זה גרם לחבלות ומכות הגונות עד שהמצרי קפץ מהמרכבה הישר לטיט הרותח אשר המים את נעליו וגרם לו כויות המקפיצות אותו ומשיבות אותו ביסורים לתיבה; לא ניתן לתמרן החוצה, ובתוך העגלות שכבו מצרים חבולים בחוסר אונים. לפנות בוקר משה הטה את ידו והים חזר לאיתנו והגלים שטפו את המצרים, ולא היה ניתן לשחות החוצה כי המים היו רצים אל הבורחים וסוחפים אותם לים; הרשעים לא טבעו בקלות אלא נחנקו בקרקעית, והוצפו על ידי הגלים כדי שיוכלו לנשום מעט - ושוב הוטבעו; העמים האחרים שהצטרפו למרדף לא טבעו כדי שיוכלו לספר את גבורות ה'; הים פלט את הגופות כדי שהיהודים יראו את אויביהם, אולם חלק מהמצרים עדיין לא מתו אלא רק התעלפו כדי שיתביישו ממפללתם וכדי שהיהודים יוכלו להכותם ולהצליף בהם עד מות, וכשהשר של מצרים מת גם הוא - היו בני ישראל לבני חורין ממש; כעת יכלו היהודים לקחת את חפצי הערך והתעשרו מאד מן השלל; כל העם החלו לומר שירה ברוח הקודש, ואפילו העוברים במעי אמן, ולאחר מכן אף הנשים החלו לומר שירה, ולאחריהן גם המלאכים.

נקודות להדגשה בליל הסדר

- אומרים קידוש וזוכרים שה' ברא את העולם, והוציא אותנו ממצרים, וקידש אותנו להיות עם מיוחד שהתפקיד שלו לקיים מצוות, ונתן לנו מועדים קדושים.
- נוטלים ידיים לפני שאוכלים ירק רטוב וזוכרים שה' דואג לנו גם לדברים הקטנים, וה' עושה בעולם את הכל, ודואג שכל מה שאנחנו צריכים יגיע אלינו בדיוק בזמן.
- מכינים את האפיקומן ומחביאים אותו כמו שעם ישראל החביאו את המצות בבגדים כשיצאו ממצרים.
- הילדים מוציאים כמה דברים שהלילה הזה מיוחד - שבו יום ההולדת של עם ישראל, ועושים דברים מיוחדים.
- הלילה אנו זוכרים שהיינו עבדים לפרעה במצרים, ואם ה' לא היה מוציא אותנו משם - עדיין היינו עבדים מסכנים, ולא מקבלים את התורה והמצוות, ולכן אפילו החכמים מספרים ביציאת מצרים, ומספרים שה' הוציא אותנו ממצרים לכל הילדים - ואפילו לרשעים.
- בהתחלה אבותינו תרח ונחור עבדו עבודה זרה כמו האינדיאנים שמשתחוים לשמש, וכמו הפלשתים שמשתחוים לזבוב ומאמינים שהזבוב מביא גשם, וה' לימד את אברהם יצחק ויעקב שכל זה שטויות.
- בגלל שה' רצה שנאמין בו ולא בעבודה זרה - ה' הוריד אותנו למצרים כדי שנעמוד בנסיונות שכולם עובדים עבודה זרה ונותנים לנו מכות כדי שגם אנחנו נהיה כמותם - ולמרות המכות אנחנו לא נעשה כמו השטויות של הגויים, וכך נהיה עם מיוחד של ה', וה' הבטיח לנו שלא נהיה במצרים לעולם, ובסוף נצא משם עשירים מאד, וגם כשהיה מאד קשה - זכרנו את ההבטחה שה' יוציא אותנו משם.
- במצרים עם ישראל נהיה עם מאד גדול, וכל זמן ששמרו את המצוות - המצרים לא עשו להם שום דבר רע, ורק כשהתחילו להתנהג כמו המצרים - ה' עשה שהמצרים יפחדו מאתנו ויעשו לנו מאד רע ונתנו לנו עבודה מאד קשה שבכלל לא נגמרת, ורק נהיית יותר ויותר קשה.
- עד שבסוף היה כל כך קשה שהיהודים נזכרו שה' יכול להציל אותם ממצרים - ואז צעקו לה' שיוציא אותם, וה' שמע את הצעקות כשהיה הכי קשה, וזכר שהבטיח לאברהם להוציא אותנו, ואז שלח את משה רבינו לתת למצרים מכות נוראיות עד שגם פרעה הסכים שה' עושה הכל בעולם, ושלח את עם ישראל עם הרבה מתנות וכבוד, כמו שה' הבטיח לאברהם.
- ה' עשה שכל המים של מצרים יהיו דם ולא יוכלו לשתות עד שישלמו ליהודים, שהצפרדעים ימלאו כל פינה במצרים ויעשו רעש נורא, שכל החול יהיה כינים עד גובה יותר ממטר, שחיות טורפות מכל הסוגים יטרפו ויפחידו את המצרים, שהבהמות של המצרים שיצאו החוצה ימותו במחלת הדבר, שלמצרים יהיו פצעים של שחין מגרדים ביותר, שמהשמים יפלו על המצרים גושים של אבנים מקרח ובתוכו אש, שיבוא הארבה לאכול כל צמח שנשאר במצרים, שיהיה חושך שאי אפשר לזוז ושכל בית ימות מישו; כל מכה היתה שבוע; לפני חלק מהמכות משה הזהיר אותם מה יהיה, ובכל זאת המצרים לא יכלו לעשות מאומה; כל מכה השמידה להם עוד משהו שמקודם חשבו שישאר; כל מכה היתה עונש בדיוק על מה שהם עשו לנו - וכך המצרים ראו שה' עשה את כל מה שיש בעולם, שה' ממשיך לנהל את כל העולם ולשלוט על הכל, ולא העבודה זרה, ושה' אוהב את היהודים ולא עושה להם שום דבר רע אם הם מקיימים את המצוות, וה' מעניש את הרשעים, אפילו אם זה לוקח זמן רב, ושמשה רבינו הוא נביא אמיתי כי תמיד הוא אמר מה שיהיה.
- ה' בא בעצמו להוציא אותנו ממצרים ולא שלח שום מלאך כדי להרוג את הבכורות המצריים, ואחר כך ה' עשה ניסים רבים במדבר, ואפילו קרע את הים ל"ב חלקים כדי שנעבור באמצע ושהמצרים יטבעו ושנוכל לקחת את הזהב שהיה להם.
- כמה תודה אנחנו צריכים לומר לה' על כל מה שעשה בשבילנו, וכדי להזכר בכל זאת אנחנו היינו אוכלים קרבן פסח בבית המקדש כדי לזכור איך ה' נתן מכות רק למצרים ולא ליהודים, אנחנו אוכלים מצה כדי לזכור שה' הוציא אותנו ממצרים בחפזון - בדיוק כשהזמן לצאת כבר הגיע, ואנחנו אוכלים מרור כדי להזכר כמה רע היה במצרים לפני שה' הוציא אותנו משם - ולכן אנחנו שרים לה' את שיר ההלל.

מדה כנגד מדה

- דם:** כולם רוחצים בדם - פרעה שחט 300 תינוקות ביום כדי לרחוץ בדם; הכתלים נוטפים דם - ילדי ישראל שנקברו חיים בכתלים; היאור אדום כדם - היאור נמלא בילדי ישראל; כשאין מים שותים דם - שפכו דם ישראל כמים; משלמים עבור המים - שמו את ישראל שואבי מים בחינם; מנועים מלרחוץ - מנעו את הרחצה מישראל.

- ✿ **צפרדע:** הצפרדעים מקרקרות בעלותן מהיאור - צעקות התינוקות שהושלכו ליאור; שוכנות הים עולות ליבשה - השליכו את שוכני היבשה לים; הצפרדעים מוסרות נפשם על קדוש השם להכנס לתנורים - פרעה אמר 'מי ה';' השקצים מגעילים ודוחים - בקשו מישראל להביא להם שקצים ורמשים; ננשכו בלכתם לבית הכסא והתבטלו מפו"ר - מנעו את ישראל מפריה ורביה; צעקות הצפרדעים מייסרות - הבעיתו את ישראל בצעקותיהם; אין אפשרות למנוחה מחמת הצפרדעים - לא נתנו לישראל לנוח
- ✿ **כינים:** העפר הפך לכינים - שיעבדו את ישראל בעבודות עפר; המצרים בטלו ממלאכה בעל כרחם - ביטלו את ישראל ממלאכתם; אי אפשר לצעוק מחמת הכינים שבפה - הילדים שנתחבו בכתלים לא יכלו לצעוק מחמת הטיט שבפיהם.
- ✿ **ערוב:** בעלי החיים חטפו ילדים, והמצרים צרחו - המצרים חטפו ילדים והוריהם צרחו.
- ✿ **דבר:** הבהמות נלקחו מהמצרים - גזלו בהמותיהם של ישראל; אין בהמות לרתום לעבודה - רתמו את ישראל למחרשות.
- ✿ **שחין:** בשר המצרים לוהט מהשחין - שיעבדו את ישראל בשמש הקופחת; כפות הרגלים דוקרות מהפצעים המוגלתיים - שיעבדו את ישראל בטיט מעורב בקוצים; נאלצו לחנוק את הדמעות כדי שלא תצרבנה את הפצעים - יולדות ישראל נאלצו שלא לצעוק בלידתן כדי שתינוקן לא יתגלה; בלילות היו סחוטים ומיוסרים - כך היו ישראל סחוטים בעבודת הפרך.
- ✿ **ברד:** הקולות הבעיתו את המצרים - הבעיתו את ישראל בקולם; הכניסו את בהמתם לביתם כדי להצילן - הכריחו את ישראל לדור עם בהמותיהם.
- ✿ **ארבה:** עבדו קשה במליחת הארבה, שלבסוף פרח - גרמו לישראל מפח נפש כשהוכרחו לבנות על אדמה לחה שבלעה את הבניינים.
- ✿ **חשך:** המצרים היו בחושך ולישראל היה פנס צמוד - הכריחו את ישראל להאיר בפנס על ראשם; בחושך הסמיך היו בודדים - בודדו את ישראל בשלחם לרעות לבד במדבריות; המצרי לא ראה לא דיבר ולא זז - כתחושת הילדים שנקברו בכתלים.
- ✿ **קרנן פסח:** הריחו את ריח הקרבן ולא יכלו לאכול ממנו - הכריחו את ישראל להשתתף בסעודותיהם אך ונתנו להם לאכול.

גדלי כזית

(מתוך הספר 'הידורי המדות' - להרב הדר יהודה מרגולין שליט"א) ההמחשות המצ"ב הן במצת יד שעוביה 2 מ"מ - שזה עובי רגיל למצת יד), וכשהמצה דקה יותר יש להוסיף שטח, וכשעבה יותר - יש להפחית. מצת מכונה בד"כ מעט יותר עבה ממצת יד, וממילא נצרך גודל פחות [עובי מצות מכונה רבות הוא 2.2 מ"מ, אך תתכנה מצות מכונה דקות עד כ-1.9 מ"מ].

המשקל הסגולי של מצה הוא כחצי משל מים, וממילא המשקל כחצי מהנפח. גודל מצת מכונה כ-16.5 על כ-17 ס"מ. המשקל הסגולי של חסה הוא כ-90% משל מים, וממילא אם כזית הוא שליש ביצה של ימינו הרי הוא כ-17 סמ"ק, שהוא עלה במשקל כ-15 גרם, שהוא עלה רגיל מהשכבה החיצונית של החסה.

לחומר למהדרין לכזית ראשון

במצת יד בעובי רגיל של כשני מ"מ - 15.8 על 15.8 ס"מ = 50 סמ"ק, כ-25

גרם, כחצי ביצה בקליפתה, בביצים מוגדלות.

באכילת שיעור זה יוצאים ידי חובה גם את חומרת אכילת שני כזיתים, ואין

צריך להוסיף עליו.

כזית מדינא

במצת יד בעובי רגיל
של כשני מ"מ - 16.5
על 5 ס"מ = כ-16.6
סמ"ק, כ-8.3 גרם,
כשליש ביצה של זמננו
בקליפתה.

כזית מדינא (אף
לדאורייתא) לפי כל
שיטות הראשונים

כזית דאורייתא לדעת החזו"א

במצת יד בעובי רגיל של כשני מ"מ - 16.5 על
10 ס"מ = 33 סמ"ק, כ-17.5 גרם - שליש ביצה
בקליפתה, בביצים מוגדלות.

לדעת החזו"א, גם לחומרא של כזית דאורייתא
אפשר לסמוך על שיעור זה.

כזית דאורייתא למהדרין

במצת יד בעובי רגיל של כשני מ"מ - 11.2 על 11.2
ס"מ = כ-25 סמ"ק, כ-12.5 גרם - חצי ביצה של זמננו
בקליפתה, כדעת שו"ת בנין ציון המובא במ"ב.

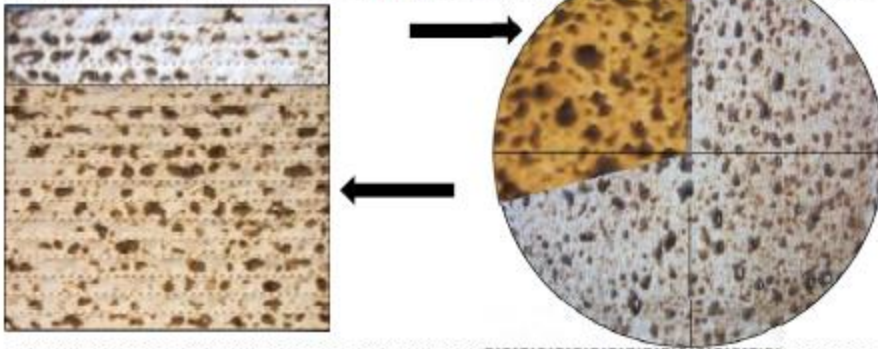
כזית בן ימינו -

שיעור לשעת הדחק

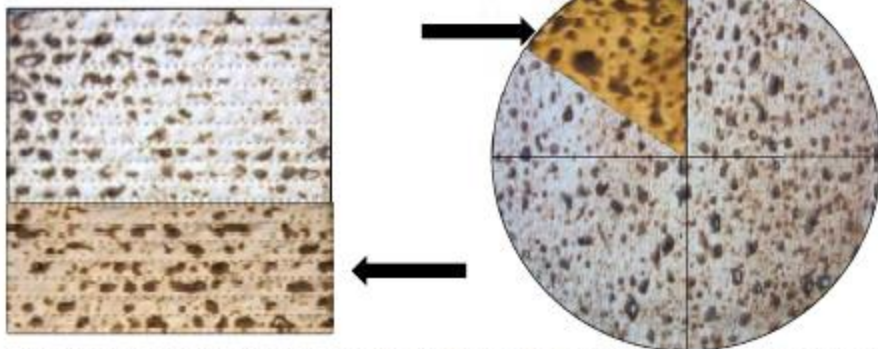
במצת יד בעובי רגיל של
כשני מ"מ - 6 על 6 = כ-7.2
סמ"ק, כ-3.6 גרם.
גדול מזית ממוצע של
זמננו.

במצת יר שלמה "סטנדרטית" (שעוביה 2 מ"מ וקוטרה 32-33 ס"מ) יש כ-160-170 סמ"ק.
במצת מכונה שלמה (לפי מצה שעוביה 2.2 מ"מ ורוחבה ואורכה כ-17 ס"מ) יש כ-63 סמ"ק.

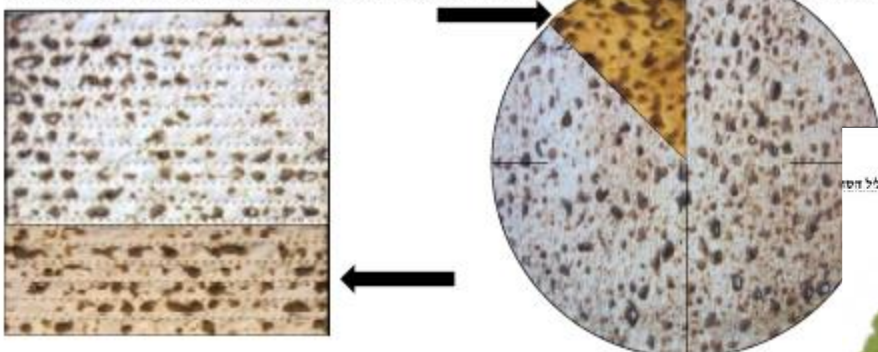
שיעור 47 סמ"ק

שיעור 25 סמ"ק

שיעור 20 סמ"ק

שיעור חצצת ללל חסה

18

העחסה לשיעור 17 סמ"ק

העלים הגדולים המצויים ברובד החיצוני של החסה שוקלים 15-17 גרם בערך, לפיכך אפשר לסמוך שבעלה אחד שוכה יש שיעור של בערך 17 סמ"ק (המשקל הסגולי של חסה הוא מנס יותר מ-90% משקל המים, ולגודל מדקדק בשיעור באופן שטופטם, יכול לשער בהתאם לוחס המים). הרעצה להוסיף כדי שיעלה בידו עד כדי 25 סמ"ק, יצטרך לקחת עוד כמחצית העלה בנודל הביל.

נטילים ידיים ומברכים "..."אשר קדשנו במצוותיו וצונו על נטילת ידיים".

לוקחים שלש מצות כאשר האמצעית שבורה.

מברכים "..."המוציא לחם מן הארץ".

מניחים את המצה השלמה התחתונה על השולחן.

מברכים "..."אשר קדשנו... על אכילת מצה" ופוטרים בברכה גם את האפיקומן.

בוצעים כזית [גדול - כחצי מצת מכוונה] מהמצה השבורה, וכזית [קטן - בנפח זית של ימינו] מהמצה השלמה.

חובה להסב.

אוכלים את שני הכזיתים יחד לשם מצות אכילת מצה.

לוקחים כזית מרור [להומרא - בגודל כף יד פשוטה, לקולא - בנפח זית בן ימינו].

משקעים בחרוסת ומנערים אותה מעליו כדי שרק מעט ממנה ישאר.

מברכים "..."אשר קדשנו במצוותיו וצונו על אכילת מרור".

אין חובה להסב.

אוכלים לשם מצות מרור.

נוטל כזית קטן מהמצה השלישית שלפני כן הונחה על השולחן.

כורכו במרור הטבול בחרוסת כנ"ל.

אומר "זכר למקדש כהלל כן עשה הלל בזמן שבית המקדש היה קיים היה כורך מצה ומרור

ואוכל ביחד לקיים מה שנאמר על מצות ומרורים יאכלוהו", ואוכל.

נטילים ידיים ומברכים "..."אשר קדשנו במצוותיו וצונו על נטילת ידיים".

לוקחים שלש מצות כאשר האמצעית שבורה.

מברכים "..."המוציא לחם מן הארץ".

מניחים את המצה השלמה התחתונה על השולחן.

מברכים "..."אשר קדשנו... על אכילת מצה" ופוטרים בברכה גם את האפיקומן.

בוצעים כזית [גדול - כחצי מצת מכוונה] מהמצה השבורה, וכזית [קטן - בנפח זית של ימינו] מהמצה השלמה.

חובה להסב.

אוכלים את שני הכזיתים יחד לשם מצות אכילת מצה.

לוקחים כזית מרור [להומרא - בגודל כף יד פשוטה, לקולא - בנפח זית בן ימינו].

משקעים בחרוסת ומנערים אותה מעליו כדי שרק מעט ממנה ישאר.

מברכים "..."אשר קדשנו במצוותיו וצונו על אכילת מרור".

אין חובה להסב.

אוכלים לשם מצות מרור.

נוטל כזית קטן מהמצה השלישית שלפני כן הונחה על השולחן.

כורכו במרור הטבול בחרוסת כנ"ל.

אומר "זכר למקדש כהלל כן עשה הלל בזמן שבית המקדש היה קיים היה כורך מצה ומרור

ואוכל ביחד לקיים מה שנאמר על מצות ומרורים יאכלוהו", ואוכל.

נטילים ידיים ומברכים "..."אשר קדשנו במצוותיו וצונו על נטילת ידיים".

לוקחים שלש מצות כאשר האמצעית שבורה.

מברכים "..."המוציא לחם מן הארץ".

מניחים את המצה השלמה התחתונה על השולחן.

מברכים "..."אשר קדשנו... על אכילת מצה" ופוטרים בברכה גם את האפיקומן.

בוצעים כזית [גדול - כחצי מצת מכוונה] מהמצה השבורה, וכזית [קטן - בנפח זית של ימינו] מהמצה השלמה.

חובה להסב.

אוכלים את שני הכזיתים יחד לשם מצות אכילת מצה.

לוקחים כזית מרור [להומרא - בגודל כף יד פשוטה, לקולא - בנפח זית בן ימינו].

משקעים בחרוסת ומנערים אותה מעליו כדי שרק מעט ממנה ישאר.

מברכים "..."אשר קדשנו במצוותיו וצונו על אכילת מרור".

אין חובה להסב.

אוכלים לשם מצות מרור.

נוטל כזית קטן מהמצה השלישית שלפני כן הונחה על השולחן.

כורכו במרור הטבול בחרוסת כנ"ל.

אומר "זכר למקדש כהלל כן עשה הלל בזמן שבית המקדש היה קיים היה כורך מצה ומרור

ואוכל ביחד לקיים מה שנאמר על מצות ומרורים יאכלוהו", ואוכל.

נטילים ידיים ומברכים "..."אשר קדשנו במצוותיו וצונו על נטילת ידיים".

לוקחים שלש מצות כאשר האמצעית שבורה.

מברכים "..."המוציא לחם מן הארץ".

מניחים את המצה השלמה התחתונה על השולחן.

מברכים "..."אשר קדשנו... על אכילת מצה" ופוטרים בברכה גם את האפיקומן.

בוצעים כזית [גדול - כחצי מצת מכוונה] מהמצה השבורה, וכזית [קטן - בנפח זית של ימינו] מהמצה השלמה.

חובה להסב.

אוכלים את שני הכזיתים יחד לשם מצות אכילת מצה.

לוקחים כזית מרור [להומרא - בגודל כף יד פשוטה, לקולא - בנפח זית בן ימינו].

משקעים בחרוסת ומנערים אותה מעליו כדי שרק מעט ממנה ישאר.

מברכים "..."אשר קדשנו במצוותיו וצונו על אכילת מרור".

אין חובה להסב.

אוכלים לשם מצות מרור.

נוטל כזית קטן מהמצה השלישית שלפני כן הונחה על השולחן.

כורכו במרור הטבול בחרוסת כנ"ל.

אומר "זכר למקדש כהלל כן עשה הלל בזמן שבית המקדש היה קיים היה כורך מצה ומרור

ואוכל ביחד לקיים מה שנאמר על מצות ומרורים יאכלוהו", ואוכל.